

БЪЛГАРСКА КЛАСИКА ЗА ДЕЦА

За вас,
ДЕЦА ЛЮБИМИ

ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА

ПАИ

ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА ЗА ВАС, ДЕЦА ЛЮБИМИ

chitanka.info

Елисавета Багряна (1893–1991) е родена в София. Учи в родния си град и Велико Търново, където написва първите си стихотворения. Завършва славянска филология в Софийския университет. Четири години е гимназиална учителка във Враца и Кюстендил. През 1927 г. Багряна публикува стихосбирката си „Вечната и святата“, която я утвърждава като една от най-добрите български поетеси. Тя е авторка и на много стихотворения за деца, събрани в сборниците „Търкулната годинка“ (1931), „Звездички“ (1938), „Чудната елха“ (1942), „Обичам те, родино“ (1956) и др.

В този том са подбрани най-хубавите детски стихотворения на Елисавета Багряна, които се изучават в училище. Включени са и творби, непечатани повече от петдесет години и непознати на съвременните читатели.

ОБИЧАМ ТЕ, РОДИНО!

Обичам те, родино, пролет
под накита зелен
и с първите цветя наболи
през първи слънчев ден.

Обичам те, когато лято
житата позлати
и жетва закипи в полята,
и морно дишаш ти.

Обичам те, когато есен
под бистър небосвод
събира плодовете с песен
работният народ.

Обичам те и зиме — бяла,
с дълбоки снегове,
когато пак си разцъфтяла,
но в снежни цветове,

когато, тиха и безбрежна,
до своето сърце
затопляш с майчината нежност
най-малкото зрънце.

Обичам те, родино моя,
и всеки ден и час
готов съм свободата твоя
да браня вярно аз!

ИЗ „ТЪРКУЛНАТА ГОДИНКА“ (1931)

ЗИМА

*Сякаш пролет белоцветна
е дошла отгоре —
бяла, с цвят покрита, светна
сливата на двора.*

*И ваят, ваят снежинки
цели дни, недели —
падат, сякаш перушинки,
мекички и бели.*

*Падат и полека лягат
долу на земята,
топличка завивка слагат
върху семената.*

БЪДНИ ВЕЧЕР

*Ненадейно на небето —
в тази съща нощ, огряла
чудната звезда — комета,
хубава, лъчисто-бяла.*

*И оставили книжата
учените влѣхви стари,
и на път подир звездата
тръгнали със скъпи дари.*

*И звездата чудно бяла,
както Господ Бог ѝ казал —
без и денем да залязва,
над една кошара спряла.*

*Влезли вътре мъдреците,
и сред агънцата бели,
с ореол над къдриците,
малкият Христос видели...*

ШЕЙНА

— Днес е празник, хайде всички
ставайте, деца, сега —
ще отидем със шейничка
на разходка по снега!

Дрън-дрън, дрън-дрън! —
пеят сладко малките звънчета в хор,
и лети шейната гладко
в оснежения простор...

— Мили татко, най-добър си
ти от всичките бащи. —
И от всичките, най-бързо
нашата шейна лети!

НА ПЪРЗАЛКАТА

— Ах, каква пързалка има,
Анче, тази зима! —
каза бате със въздишка,
уж четеше книжка.

И измъкнахме се двама,
без да види мама.
Ванка, Сашко, Милка, Гого —
смах и глъч до бога!

Кой с кънките, кой с обуца
по леда се спуща.
В нашата шейна пък има
място за петима.

Накачихме се веднага,
че денят си бяга
и потеглихме лудешки
с викове и смешки.

Но щом стигнахме до края,
как стана, не зная —
прекатури се шейната
и ний — на земята!

Аз ударих си ръката,
скъсах си яката.
Бате триеше припряно
лявото коляно.

Сашо здраво си охлузи
румените бузи,

*а раздрана бе на Милка
новата престилка.*

*Но пострада клетки Гого,
види се, най-много:
той загуби си калпака
и със глас заплака.*

*Сбрахме се пак — плахи, бледи,
с болки и повреди...
Но след малко се разсмяхме
и в шейната бяхме.*

*Карай! Да се наиграем,
на макар да знаем,
че след днешната пързалка
ще ядем тупалка!*

ВЪЛШЕБНАТА КАСИЧКА

Тази касичка чудесна
татко ми я подари —
да събирам в нея лесно
аз спестените пари.

Мама, баба, дядо, леля,
всички ще ми пуцат, знам,
всеки празник и неделя
по една паричка там.

Щом порасна аз голям,
те ще бъдат много вече,
и тогава — сбогом вам, —
ще замина за далече.

Ще си купя цепелин да
прелитна океана.
Само Линдберг ли един? —
знаменит и аз да стана!

Във Америка ще ида,
дето всеки бил богат —
всички чудеса да видя
в тоя нов и чуден свят.

През морета и пустини,
ще изходя целий свят,
ще се върна след години
учен, знатен и богат.

И на мама ще разкажа
всичко, що съм там видял,

*в къщи от по сто етажа
как съм весело живял.*

*И чудесни армагани
ще ѝ донеса безброй:
рокли, чанти и колани
все от злато и сребро!...*

МИША ИСТОРИЙКА

Легнаха си в къщи всички
и настана тишина.
Само мишите главички
чакат — будни до една.

— Тръгвайте след мене! — викна
старият охранен плъх. —
Щом във кухнята надникнах,
и усетих сладък лъх.

Сиренето не покрили
мързеливите снахи,
а децата наронили
по земята куп трохи.

Ако бъдем предпазливи,
царски ще си хапнем днес —
има и сушени сливи,
и сланинка, и петмез...

Завечеря си богато
веселата миша сган
и съвсем не чу, когато
се промъкна Рамадан.

Блеснаха на котарака
двата въглена — очи,
почна да се чупи, трака,
да се писка и цвърчи:

Стари мишки и мишлета —
майки, внуци и чеда —

бягаха те всички, клетки,
от ужасната беда.

А когато всичко стихна
и свързали се едвам,
те под ред се преброиха —
нямаше го плъха там...

ЗИМАТА, ПРОЛЕТТА И ДЕТЕТО

ЗИМАТА

*Аз съм люта баба Зима,
всички плаши мойто име:
дето пратя взор сърдит,
духва вятър мразовит.
Който чуе моя глас,
затреперва цял от мраз.
Щом си веждите намръщя,
всеки бяга в своята къща...*

ПРОЛЕТТА

*А пък аз съм пролетта.
Нося радост на света:
дето мина — зеленее,
де погледна — слънце грее,
а усмивка дето пратя,
там разцъфват и цветята!...*

ДЕТЕТО

*Не плаши ме, бабо Зимо,
и във тебе радост има.
Ами славните пързалки
за нас, палавците малки?
Хайде, дайте си ръцете —
аз обичам ви и двете.
Пролет ли е, или зима,
радост за децата има!*

МАРТЕНИЧКА

Тази пъстра мартеничка
баба ми я върза —
за да съм кат лястовичка
пъргава и бърза.

Както тя е от коприна
бяла и червена,
да съм цялата година
бяла и червена.

Лястовичка като видя
или щъркел — бърже
при трендафила да ида
да му я завържа.

И да стана аз тогава
хубава, голяма,
весела, засмяна, здрава,
също като мама.

ДЕТЕ И ЛЯСТОВИЧКА

ДЕТЕТО

Ето я, дошла си вече
лястовичката ни мила.
Тя ни носи отдалече
пролет нова, подранила.

— Поздрав, лястовичке славна,
тъжни дни без тебе бяха...
Чакахме те ний отдавна —
как позна ти нашта стряха?

Мъчно ли за нас ти беше?
Как прекара цяла зима?
Там нали сняг не валеше?
Там добри деца ли има?

Ами, лястовичке клета,
откъде намери сила —
над земи и над морета
да прелитнеш, лекокрила?

ЛЯСТОВИЧКАТА

— Зад големите морета,
в други крайща на земята,
зная аз страни, където
вечно пролет е и лято.

Там растат във лесовете
рожкови, фурми, смокини

и жълтеят се дървета
с портокали, мандарини...

Във реките им пенливи
има там и крокодили...
А дечицата игриви
тъмнокожи са и мили.

Цяла зима там преминах,
но ми много домия ти —
и към твоята родина
литнах с дружките крилати.

Но по пътя си далечен
през моретата солени
ний усетихме се вече
изгладнели, уморени.

В морските води дълбоки
кораби големи плават —
там, по мачтите високи,
ний накацахме тогава.

Хранехме се със трохички, от
моряците събрани,
и достигнахме тъй всички
бреговете ви желани.

Любовта ме пак упъти
към познатата ми стряха —
лани тук нали измътих
малките си, дето пяха?...

В старото гнездо готово
ще се настаня аз лесно,
лястовичета отново
тук ще си отгледам с песни.

*През прозорчето огряно
с чуруликане игриво
ще те будим сутрин рано —
да си бодро и щастливо.*

ЦВЕТЕ

*Всички цвете ме наричат,
затова, че ме обичат,
ама аз съм си момиче —
вижте колко съм голяма!*

*Дето все ми казва мама:
— двете забравки сини —
то не са цветя в градини,
а са моите очички!*

*— Ето имам и ръчички:
дето бутнат, пакост правят
и на мира не оставят
нито Шаро, ни котака,
ни тетрадките на кака...*

*А краченцата ми двечки
не признават нийде пречки, —
там ще стъпят, де не трябва, —
затова ги гони баба...*

*Всички Цвете ме наричат,
затова, че ме обичат,
но самички вий кажете:
има ли такова цвете —
със ръчички и крачета?*

ЛЯТО

*Няма облаче в небето,
ясно, топло лято.
Нивите узрели светят,
сякаш чисто злато.*

*И сред тях жътварки жънат,
с кърпи забрадени,
в житото до пояс тънат,
весели, засмени.*

*Цял ден жънат те и пеят
песни на припявки,
класовете се люлеят
в техните задявки.*

*А отгоре във небето
леко се издига
и трепти, трепти с крилете
малка чучулига.*

СБОГОМ

*Както зимата изтече,
и е лято вече,
тъй учебната година
неусетно мина!*

*Сбогом, класна стайо прашна,
— ти не беше страшна, —
и на тебе, чин корави,
хайде, много здраве!*

*Сбогом книги и писалки,
и другари малки,
ще се срещнем пак наесен,
с викове и песен!*

*Теб, учителю наш мили,
дето сме морили,
сбогом, и не ни забравяй,
всичко ни прощавай!*

НА МОРЕ

*Додето виждаш, все вода —
безкрайно е морето.
Така безкрайно се синее
над него и небето.*

*В игри по пясъка горещ,
минаваха се дните,
във лодката, като във люлка,
се люшках над вълните.*

*Видях и параходи аз —
грамадни и могъщи —
с комини, стаи и салони,
като големи къщи...*

*Кога порасна аз голям,
реших моряк да стана,
със своя параход прославен
да плавам в океана.*

*Но дотогава има, знам,
дванадесет години,
а за сега ви дар донесох —
два джоба раковини...*

СИРОМАШКА ПЕСНИЧКА

Капят, капят листата,
прецъфтяват цветята.
Бягат, бягат птичките —
ще си идат всичките.

Ще останат еднички
врабченцата, горкички —
да се гушат в стрехите,
да обират трохите.

Па ще духнат ветрове,
ще захванат студове,
ще се спуснат и мъгли,
дъжд и сняг ще завали.

Блазе тогаз томува,
който добре зимува —
с топли дрехи облечен,
край огъня припечен!

А в нашата печица
няма дръвце — клечица.
Дрехите ни изтрити,
обущата — пробити.

Затуй, Боже, ти кажи
лятото да продължи!
А зимата — прогони
нейде в топлите страни!

ЕСЕН

*Есен подранила,
много си ни мила
с гроздето в лозята,
с делвите в мазата.*

*Но не бързай много,
не плаши ни строго —
рано е за зима —
толкоз време има!...*

*Вятърът, що прати,
клоните разклати,
листите отрони,
птичките прогони.*

*Много се страхуват
тука да зимуват,
литнаха на ято
да си дирят лято.*

*А пък ний, горкички,
без цвят, без птички,
в къщи да седим,
дните да броим!...*

УЧЕНИК

— Ето нà, порасна,
ученик си вече —
радостна и горда,
мама днес ми рече.

Примерен да бъдеш
цялата година.
Да четеш, да пишеш
мирничко на чина.

Да не се задяваш
с другите дечица.
Ще ти давам всяка
сутрин по мекица.

Всичкото добре е,
дето казва мама,
но една ме плаши
тук беда голяма.

Как ще ставам рано
сутрин да отивам,
като, без да искам,
все се поуспивам!

Стария будилник
трябва да навия —
щом като се съмне
утре, да забие.

Рано да се вдигна,
да не закъснея —

*всички да ме гледат
и да ми се смеят...*

ЛЕНИВКО

*Блазе ти, Писано,
че не ставаш рано,
училище нямаш,
уроци не учиш!
Само си мяучиш,
или спиш на топло,
или гониш птички, —
пък те галят всички.*

*Не те мият сутрин
със вода студена —
както мият мене.
Твоето кожухче
всякога е здраво.
Това не е право!
Мойте панталони
само да се късат,
на мен да се въсят!...*

*Да бях и аз котка —
да си спя нечуто
на мама на скута...
Да ми се не карат,
„лош“ да ми не казват,
да ме не наказват!...
Че съм бил животно —
туй не е срамотно!*

ИЗ „ЗВЕЗДИЧКИ“ (1938)

НАШАТА КЪЩА

*Къщицата бяла —
с весела градинка,
цяла разцъфтяла —
е като картинка!*

*Мама я подрежда,
пей и шета в двора,
с радост ме поглежда
и ми тъй говори:*

*— Виждаш, сине мили,
с труд и пестеливост,
дом сме си сградили
и сме ний щастливи.*

*Тука ти да раснеш
волен и безгрижен,
слънчеви и ясни,
дните да се нижат...*

ПРЕЗ ПРОЗОРЕЦА

Откъде сте долетели
толкоз чисти, толкоз бели —
зимни пеперуди мили —
вий, снежинки белокрили?

Тъй ли чисто, тъй ли бяло
горе е небето цяло
и така ли тихо, мирно
там валите вий безспирно?

През прозореца ви гледам —
наваляхте цяла педя.
Дървесата и лехите
бял цвят китно ги накити!

Хора, улици и къщи,
сякаш че не са те същите —
толкова разхубавели,
пременени, чисти, бели...

Ех, и аз не мога вече
тъй да гледам отдалече!
Весел смях и вик се чува —
вън децата пак лудуват!

— Ида! Ида! Ей сегичка
ще си грабна аз шейничката
и се вам, снежинки, вричам
до довечера да тичам!

СНЕЖИНКИ

*Ангели в небето
за Христос-детето
чудни песни пеят
и крила си веят.*

*От крила им бели
долу полетели
малки перушинки —
белите снежинки.*

*И земята цяла,
бяла побеляла. —
Радват се децата,
тупкат им сърцата.*

*С блеснали очички,
с пламнали странички,
шум до Бога вдигат:
— Коледа пристига!*

РАДОСТ В СНЕГА

*Добре дошъл, ти мили Снежко,
добре дошъл, ти Белодрешко!
Очаквахме те вече всички,
с готови ски, кънки, шейнички!*

*Каква ли друга радост има
през дългата студена зима?
Без тебе всеки бяга вкъщи,
седи до печката намръщен...*

*А ти пристигнеш ли, веднага
децата се навън разбягат,
и става весело и бяло,
като че пролет нацъфтяла! —*

*И шумно пуснем ний шейните,
заруменят се страните,
студът ни прави бодри, здрави,
и тичането ни калява.*

*А вечерта е вкъщи сладък,
безкрайно сладък всеки залък,
и сякаш в мек ни пух обвива
и с песен зимата приспива!...*

СКИОР

*Нека духат ветрове,
студ земята да скове!
Нека вият бури зли,
сняг дълбок да навали!*

*Станах вече аз голям
и да се пързялям знам,
и не ме е страх от мраз,
че съм здрав и силен аз!*

*А защото слушам в час
и съм най-прилежен в клас,
татко обеща ми мен
ски за имения ден.*

*И тогава, виж ме ти,
как се по снега лети
в хубавите планини,
в празничните зимни дни!*

ДЕН НА ДЕТЕТО

*Ние никнем и растем
като гъбки в полето.
Днес е нашият празник
днес е ден на детето!*

*Ако ние сме здрави
и сме бодри и сити,
вие всички тогава
покрай нас сте честити.*

*Но сред нас има бедни,
има гладни и болни.
С лица скръбни и бледни
те поглеждат охолните.*

*Днес за тях помислете!
В тези погледи ясни
радостта запалете —
радостта да не гасне!*

АПРИЛ

*Дойде бодър и весел,
облаците разнесе.*

*Усмихна се отгоре,
всички пъпки разтвори.*

*Духна дважди с устата,
раззелени листата.*

*Трижди като подсвирна,
чу се далеч — до Смирна, —*

*събраха се птичките,
долетяха всичките...*

*Вдигнаха се децата,
трепнаха им сърцата:*

*гледат — слънце ранило,
всичко с цвят се покрило,*

*птички пеят в стрехите,
забръмчали мухите...*

*Па хукнаха на двора,
прехвърлиха стобора,*

*полетяха в лъките,
виждат им се петите.*

ДОБРЕ ДОШЛА!

*Излез и погледни
какви прекрасни дни! —
Сред клони разцъфтели
са птиченца запели.*

*И всеки млад листец,
и всеки бял цветец
към слънчицето горе
е чашица разтворил.*

*— Ти родния ни край
превърна пак на рай, —
ти, чудна, млада, росна,
о, пролет цветоносна!*

*По градове, села,
добре, добре дошла,
царице на цветята,
сестрице на децата!*

МАЙСКИ ВЕЛИКДЕН

*Пристигна месец май
с великденски кравай.*

*Пристъпва по тревата,
пристъпва по цветята,*

*небето му очи,
косите му — лъчи,*

*над всички се синят,
над всички топло греят.*

*Срещнете го, дечица,
размахайте ръчица,*

*запейте от сърце,
чукнете се с яйце,*

*кажете на другари,
на млади и на стари:*

*— Великден, здрав, червен,
за всички и за мен!*

ЗВЕЗДИЧКИ

*Ще се вдигна на пръсти,
ще протегна ръчичките —
да достигна в небето звездичките.*

*Да ги пипна, да видя —
дали те са свещички,
или хиляди светли очички.*

*Вятър духа — не гаснат,
цяла нощ не заспиват,
а от слънцето бърже се скриват.*

*Где отиват, не зная,
цяла нощ се чудя
и от чудене сутрин се будя.*

ВЕЛИКДЕНСКА НОЩ

*С бял цвят дърветата покрити
и цъфнали цветя в лехите.*

*Полъхва лек и ароматен
ветрец априлски над земята.*

*Нощта е тиха, топла, ясна —
това е пролетта прекрасна!*

*В небето хиляди звездици,
край храма хиляди свецици.*

*И храмът цял блести и свети
и пълен е с народ несметен.*

*Великденска нощ богомолна!
Душа радостна и волна*

*забравя грижи и умора
и вдига се в небето горе,*

*където Бог всеблаг царува
и всекиму добро дарува,*

*и в хор камбанен звън и песен
кънтят, звънят — Христос възкресе!*

МАНГО И МЕЦАНА

Кара Манго мечкаря
меца долу в пазаря.
Манго удря тупана,
скача хоро мецана.

Трам-та, трум-та, трум-та-та!

Надохождат зяпачи,
всеки хвърля петаче.
Меца друса гърбица,
пълни Манго торбица.

Трам-та, трум-та, трум-та-та!

Върнаха се в катуна,
Манго вдигна катуна —
той се напи, наяде,
а на меца не даде!

Трам-та, трум-та, трум-та-та!

Манго заспа, захърка,
меца въже претърка
и на носа с халката
пак си хвана гората.

Трам-та, трум-та, трум-та-та!

Стана Манго зарана,
гледа — няма мецана...
Па си тупна калпака
и за меца заплака!

МАЛКИЯТ СПОРТИСТ

*Ритай топка, карай лодка,
сутрин, вечер на разходка,*

*плувай, карай колела,
пущай пъстри хвърчила,*

*конче яхай или пеш
в планините горе беж!*

*Вечно пъргав, здрав и чист,
аз съм малкият спортист!*

ГАТАНКА

*Нямам аз глава, очи,
ни нозе, нито ръце,
а пък бие и бучи
в мен мотор вместо сърце.*

*Имам само две крила,
за нозе — две колела.
Птица не съм, а летя
като птица над света.*

*Нося хора и писма
вред по цялата земя.
Имам и за теб колет.
Името ми?*

(Самолет)

СЕПТЕМВРИ

*Пак Септември златокос
мил при нас дойде ни гост.*

*По села и градове
сипнаха се плодове.*

*Ето — гръмоглас певец —
екна школският звънец*

*и след лятната игра
пак децата в куп събра.*

*Там в училищния двор
всички пеят вече в хор*

*и на стройни редове
в клас навлизат две по две.*

*А пред тях, невидим гост,
влиза — сам Исус Христос.*

ТОПОЛАТА

*Бедната топола
мръзне вънка гола!*

*Вятърът орони
златните ѝ клони,*

*разпиля листата
долу по земята.*

*Вихър я превива,
дъжд студен облива,*

*тя стои, горката,
с корени в земята.*

*В къщи не живее,
с огън се не грее,*

*дрехи си не шие,
топъл чай не пие...*

*А за чудо, здрава
зимата минава —*

*ни се простудява,
ни се разболява, —*

*пролет пък настане ли,
по-висока станала!*

ПЪРВИТЕ УРОЦИ

*Много съм послушна,
много съм добричка,
много грижи имам —
аз съм ученичка!*

*Първите уроци
виждат ми се тежки —
как да ги науча,
без да правя грешки?*

*Четенето лесно,
писането лесно,
но от таз задача
иде ми да плача.*

*О, кога ще стана
толкова голяма,
че да зная всичко,
както знае мама!*

САМИЧЪК

*Моята сестричка
стана ученичка.*

*Вече не играе —
вече всичко знае!
Мене не поглежда —
чантата нарежда.
Никакви игралки —
моливи, писалки!*

*Нито даже сладки —
книги и тетрадки!
Колко съм горкичък,
колко съм самичък,
как да си играя
в тази празна стая?!*

ЯНКО МЪРЗЕЛАНКО

Янко! Янко! Янко! —
вика мама ранко.
Янко се прозява
и не ще да става,
на кълбо се свива,
презглава завива...
Часовете тракат,
времето не чака,
осем наближава,
Янко все не става.
За горката мама
мъка е голяма —
трети път пристига,
Янка силом дига
и го с плач горката
на школото прати.
А пък там децата
цял час пишат, смятат...
Вече звън ще звънне,
чак тогава сънен
в клас пристига Янко,
Янко-мързеланко.

КАТЕРИЧКА-СЕСТРИЧКА

*Катеричка-сестричка,
с опашица-метличка,*

*със щръкнали ушички
и с очички-стрелички!*

*Що ме плахо погледна
и тъй бързо побегна?*

*Дорде само да мигна,
ти на върха се вдигна,*

*шишарчици порони,
малки птички прогони...*

*Не плаши се от мене
и от мойто шумене!*

*Нямам пушка, патрони,
няма тебе да гоня.*

*Аз си ходя в гората,
с гъбки пълня торбата —*

*да помагам на мама,
че съм вече голяма,*

*да ги сготви тя сладко,
да си хапнем със татко.*

ИЗ „ЧУДНАТА ЕЛХА“ (1942)

КОЛЕДНА ЕЛХА

*Трепкайте, свещици запламтели,
бляскайте, звездици сребробели!*

*Пейте вий, камбанки зазвънили,
птички, ангелчета лекокрили!*

*Тази нощ е зимна, мразовита,
но е тя от всички най-честита,*

*че Христос дошъл е на земята
и е той закрилник на децата. —*

*Всяка скръб и радост на детето
пада нему право на сърцето.*

*Затова днес пейте вие всички,
грейте, детски, весели очички!*

БОЖА ЕЛХА

*Расло ми е тънко дърво,
тънко дърво, млада елха,
сред гората, в планината.
Расло ми е на високо,
расло ми е на дълбоко,
горе стига синьо небе,
долу стига земно сърце.*

*На небето бяла звезда,
бяла звезда, божя звезда.
Па говори млада елха:
„Моите сестри накитени
с треперушки и свеицици
от стопани домовити,
в топли къщи ясно греят,
рой дечица веселят.*

*Да бих могла аз да грейна
от земята до небето,
да зарадвам клетки деца,
клетки деца сиротинки,
що си нямат топли къщи,
топли къщи домовити,
що си нямат майка, татко,
млада елха да накитят.“*

*Де я зачу бяла звезда,
бяла звезда, божя звезда,
спусна стълба — бели лъчи —
та ми слезли ангелчета,
та ми слезли ситни звезди,
накитили младо дърво,*

затрепкали в тънки клони...

*И огряла чудна елха,
чудна елха, божса елха —
от земята до небето —
да зарадва клетки деца,
клетки деца сиротинки.*

ПЪРВИ СНЯГ

*Тази нощ несетно в тъмнината
навалял е хубав първи сняг.
Метнал топла черга на земята,
на комина сложил бял калпак.*

*А дръвчетата са клони свели,
сякаш пролет е и те цъфтят,
и край тях безброй пчелини бели —
рой снежинки весело летят.*

*Зимо бяла, гостенко от север,
в нашите места добре дошла!
Нищо, че студът е твоят девер,
а пък бурята — свекърва зла.*

*Ний сме млади, здрави и калени,
стегнали сме ски, кънки, шейни —
дай ни само ясни дни студени
и високи снежни планини!*

ДЕКЕМВРИ

*Декември, ти донесе
мъгли и студ, и вятър,
и с облаци надвеси
небето над земята.*

*И как са кратки дните,
и колко пуст е дворът!
Край огъня присвити,
стоят на топло хората.*

*Но скоро снеговете
с килимите си бели
гори, нивя, полета
грижливо ще застелят.*

*На зимата цветята —
снежинките — ще падат
и пак ще е земята
като невеста млада.*

*И с радост ний тогава
ще си нарамим ските,
и весели, и здрави
ще идем в планините.*

КОЛЕДЕН ГОСТ

Сняг засипал въвн земята.
Зимна вечер свята.
Вътре топло. Край елхата
шепнат си децата.
В миг те млъкват, че зачуват —
вънка някой чука:
„Чук-чук! Чук-чук!“
— Кой е тук?
— От студа ме приберете —
моля отворете!
— Кой си? Името кажи.
Само не лъжи!
— Аз съм Щурчо — цигулар,
ваш добър другар.
Струпаха се на вратата
радостни децата:
— Гост добре дошъл си наш.
Влез! Стопли се! Яж!
Влиза Щурчо — гладен, беден,
мършав и приведен,
но цигулката си носи —
милост той не проси.
Сгря се, хапна, па я стегна,
лъка си обтегна,
заизвива кръшна песен,
замижва унесен...
А децата се разсмяха,
викнаха, запяха,
за ръце се наловиха
и хоро извиха.

ДУХНИ, ВЕТРЕ

*Ветре, ветре, я духни
облаците прогони,
този дъжд студен да спре,
слънчицето да изгрей!*

*Над села и равнини
да настъпят ясни дни,
с лястовичите ята
да пристигне пролетта.*

*През прозорци и врати
в стаите да долети,
спящите деца в зори
с ведър лъх да ободри.*

*Хубавите им чела
да докосне тя с крила,
а заспалите очи
да целуне със лъчи.*

*И събудени от сън,
да погледнат те навън
и да викнат с весел глас:
— Пролетта дошла у нас!*

СРЕЩУ ПЪРВИ МАРТ

*Снежни преси ни стовари
и отмина Януари.*

*С бури, ветрове, мъгли,
Февруари превали.*

*Бабо Марто, ти ела
и към нас не бивай зла!*

*Чакаме те всички днес —
мартенички ни донес,*

*за да бъдем ний засмени,
да сме бели и червени —*

*да посрещнем пролетта
с песни, птички и цветя.*

ЩЪРКО МИЛИ

О, добре дошъл отново,
щърко мили, ти при нас!
Старото гнездо готово
чакаше те всеки час.

Ний приятели сме стари —
всяко лято ти си тук —
и обичаш, знам, България,
затуй идеш чак от юг.

Нещо ще те питам, щърко:
— Като идеше насам
и над границата хвъркаше,
не видя ли татка там?

Че замина той с дружината
и е там сега на пост —
пази нашата родина
от неканен, лошав гост.

Аз му мартеничка пратих
да го пази от беди.
Носи ли я на ръката?
О, кажи, видя ли ти?

НА ЦВЕТНИЦА ПО НАРОДНА ПЕСЕН

*Рано рани девойка,
Цвето ле, Цвето хубава,
навръх цветна Цветница,
на изворче за вода.*

*Край изворче стоеше,
Цвето ле, Цвето хубава,
и водица пиеше
едно суро еленче.*

*С рогца вода мътеше,
Цвето ле, Цвето хубава,
а с очи я бистреше
и на Цвета думаше:*

*— Наведи се, девойко,
Цвето ле, Цвето хубава,
огледай се в извора,
да си видиш късмета. —*

*Надвеси се девойка,
Цвето ле, Цвето хубава,
вдън води я гледаше
едно младо юначе!*

ВЕЛИКДЕН В ТРАКИЯ

*Край река Марица,
в букова горица,
кукувица кука —
кука на сполука:*

*— Чуйте, вий, овчари,
агънца в кошари,
рано се вдигнете
и на юг тръгнете!*

*Долу край Егея
ясно слънце грее,
духа топъл вятър,
и цъфти земята.*

*Тракия свободна
пее песен родна:
— Ден Великден днес е,
Бог Христос възкресе!*

МАЙСКИ ПРАТЕНИК

*Пролетнякът сладко свири
по гори и по баири.*

*Като свири, сякаш дума
в младата зелена шума:*

*— Хей, вий хора, стари, млади,
вие, ниви и ливади,*

*вие, зверове и птици,
храсти, лесове, тревници, —*

*от презморските палати
месец май при вас ме прати*

*да ви кажа много здраве
и че няма да се бави —*

*кукувица щом закука
днеска-утре, той е тука.*

*Всичко с цвят да се покрие,
птичката гнездо да свие,*

*радостна да е земята,
здрави, весели — децата!*

СЛАВНИЯТ ХУДОЖНИК

*В ранно утро се пробуди
месец май — художник чуден, —
към света погледна хитро,
грабна четки и палитра,
па започна: шари, шари
клони, стръкове, върхари,
синори, поля, дъбрави...
Нищо, нищо не забрави —
и най-тънките тревички,
и излюпените птички,
пъпчиците, в мъх обвити,
и в градините лехите...
После махна към земята,
в багри цъфнали богата,
па засмя се, викна ясно:
— Кой рисува по-прекрасно?
Срещу таз картина веща
нека дойде ми насреща!*

МЕСЕЦ МАЙ

*Най-подир настана край
на студа и дъждовете.
Ето ясен месец май
над земята ни засвети.*

*С тънки слънчеви лъчи
той зачука по стъклата
и започна да гълчи:
— Още ли сте вий в леглата?*

*Малко ли ви беше сън
в дългите студени нощи?
Всичко живо е навън,
само вие спите още.*

*Скочиха децата в миг
и на двора изтърчаха.
Срещнаха ги с „чик-чирик“
ластовички от стрехата.*

МАЛКИЯТ ЦВЕТОПРОДАВАЧ

„Хай, кокиче за момиче,
кукуряка за юнака,
минзухари за другари,
теменужките за дружките!“

Тъй си стоката предлага,
цял ден вика, цял ден бяга,
без в уста да сложи залък,
цветопродавачът малък.

В къщи, болна от неделя,
майка му е на постеля.
Плаче малкото сестриче
и в прозореца наднича.

Тази вечер вкъщи трябва
рано да се върне с хляба. —
Той не мисли за умората,
тича и пресреща хората:

„Хай, кокиче за момиче,
кукуряка за юнака,
минзухари за другари,
теменужките за дружките!“

РОДНА ЕСЕН

*Още е небето ведро,
още грее слънце щедро
над лозя и над градини,
но си лятото замина.*

*Селянинът благодарен
гледа пълните хамбари.
Птиците на юг поеха.
А земята си облече
злато-пурпурната дреха.
Есента пристига вече...*

*Майко наша, ти, родино,
с туй небе, бездънно синьо,
с планините и морето,
със горите и полето,
Бог дарил те е богато,
ний обичаме те свято!*

ПЪРВИ ЗВЪН

*Дин-дин, дин-дин! — се разнесе
зов на сладкоглас певец.
Дин-дин, дин-дин, — твойта песен,
наш училищен звънец.*

*Ти ни спомняш, че измина
разпусът в безгрижни дни,
че учебната година
днес чрез тебе ни звъни.*

*След двумесечна раздяла
ще се събереме пак
здрави, бодри, изгорели,
край учителя ни драг.*

*И ще почнем с нова сила
новите уроци ний —
за родината ни мила,
за честити бъднини.*

ХОР

*От морето, планините,
от полето и горите,
пак в училището всички
долетяхме като птички.*

*Ний от слънце сме калени,
загорели, зачервени.
От зелените дъбрави
идем бодри, идем здрави.*

*Ний сме дружни и сговорни,
ученици неуморни.
Ний сме братя и другари,
Ний деца сме на България.*

УЧЕНИЦИ

*Ний работни сме пчелици,
ставаме в зори —
ученички, ученици,
братя и сестри.*

*Както златните пчелици
смучат сладък мед,
тъй и нашите очици
гълтат ред след ред.*

*Цял ден мирничко на чина
пишем и четем
и година след година
учим и растем,*

*та донявга ум и сила
вкупом да сберем —
на родината си мила
всичко да дадем.*

ДЕТЕ И МРАВКА

ДЕТЕТО:

— Мравке, божия душице,
от зори, дорде се мръкне,
цял ден тичаш, цял ден мъкнеш
сламчици, зрънца, трошици.

Ти от мъничко си сита,
мъничка е твойта къща,
що се трепиш, що се връщаш
вечер капнала, пребита?

МРАВКАТА:

— Чуй, детенце непознато,
днес е топла, златна есен,
весел е трудът и лесен,
пълна е с храна земята.

Днес аз собирам, за да имам
в дни студени, мразовити,
в дни под сняг и лед зарити,
в дни на дълга, люта зима.

ДОБРУДЖАНЧЕ

Няма да забравя
до дълбока старост,
няма да забравя
днешната си радост.

Имам си другарче —
чудно, приказливо —
българско букварче,
с българско четиво.

В Добруджа свободна
грейна слънце ново —
скъпо, мило, родно —
българското слово.

— Боже, помогни ни
да пораснем здрави,
нашата родина
вредом да прославим!

ДЕТЕ И МАЙКА

ДЕТЕТО:

— *Защо така навъсен
и тъмен е Балкана?
Защо са дните къси
и тъй студено стана?*

МАЙКАТА:

— *Защото вече лятото
далече си отиде,
и есента с колата
у нас на гости иде.*

ДЕТЕТО:

— *На нашата лозичка
зелената премяна,
и от гнездото птичката —
къде се всичко дяна?*

МАЙКАТА:

— *Там, дето вечно лято е,
отиде да зимува
певичката крилата.
А долу на земята
налягаха листата
и своя сън сънуват.*

ДЕТЕТО:

— *Ти знаеш всичко, мамо.*

МАЙКАТА:

— *Защото съм голяма.*

ДЕТЕТО:

— *Щом стана ученичка,
и аз ще знам ли всичко?*

МАЙКАТА:

— *Ще знаеш... Спи сегичка!*

СИРОТИНСКА ПЕСНИЧКА

*Рано духна вятър хладен,
рано паднаха мъгли.
Сякаш зима се зададе,
дни и нощи все вали.*

*Има хора, и нехаят,
дъжд ли, студ ли е навън.
В топли дрехи, в топли стаи,
техният живот е сън...*

*Но за мен, сираче бедно,
е небесен дар велик —
в есенните дни последни
слънчевият ясен лик.*

*Вместо майка, вместо татко,
той над мен отгоре бди
и ме топли сладко, сладко,
и ме пази от беди.*

СБОГОМ

*Малка птичка лекокрила
своето гнездо бе свила
до гредата, под стрехата.*

*Цяло лято без умора
тя ни веселеше двора
с песни чудни, ранобудни.*

*Но сърдит Ноември прати
облаци, и дъжд, и вятър,
и оголи всички стволи.*

*Малката певица наша
трепна, полетя уплашена
и замина за чужбина.*

*— Добър път, крилатко драга!
До година, тук, на прага,
ще те чакам с пролетняка. —*

*Да запеем пак тъдява —
ще се радвам аз тогава
много, много... — Сбогом. Сбогом!*

ЗЛАТНА ЕСЕН

*С венец от лозови листа,
с усмивка топла на лице
и с пълни кошници в ръце,
пристигаш в нашите места.*

*И всякой, беден и богат,
разтваря своите врати —
да влезеш, с божя благодат —
о есен златокоса, ти.*

*И идат пълните коля,
заскърцали по пращия път.
Над тях звездиците трептят,
като безбройни кандила...*

*И гледа Бог от своя свод,
и благославя всичко той:
труда и нощния покой,
и златния, обилен плод.*

МАРТЕНИЧКА ЗА БАТЕ

Мили бате, купих снощи
мартеничка за войник.
Пращам ти я с днешна поща,
при писмото в тоя плик.

февруари щом измине,
на ръката я вържи,
та през цялата година
да си весел, здрав и жив!

Че войникът, татко каза,
трябва, да е най-добре. —
Границите ни той пази
от различни врагове.

Ех, дано се върнеш скоро
у дома при всички нас! —
Твоята сестричка Дора
моли Бога всеки час.

ТИ, МАЙКО

*Ти живота си ни дала
и от първия ни час
в люлката си ни люляла
и си бдяла върху нас.*

*В твоята прегръдка топла
раснахме из ден във ден,
всеки детски плач и вопъл
спираше там усмирен.*

*Ти като орлица мощна
с майчиното си крило
без почивка, денонощно
пазиш ни и днес от зло.*

*За да бъдем ние здрави,
силни, пъргави, добри,
ти умората забрави,
ти се с грижите бори.*

*Да сме предани другари,
синове и дъщери,
да обичаме България —
туй в сърцата ни дари.*

*Затова със обич вечна,
майко, ний ще те дарим
и горещо, и сърдечно
днеска ти благодарим.*

* * *

ЛЮЛЧИНА ПЕСЕН

На моята внучка

*Зимата владее пълновластна,
с губер бял е Витоша покрита,
в гънките на нейното „Копито“
заблестя вечерницата ясна —
сякаш в люлка легна си за сън.
Притаи се вятърът навън.*

*Ти защо ми не заспиваш още,
мое малко, палаво момиче,
мое топло, буднооко птиче?
Нека майка ти будува нощем,
нека майка ти с тревога бди —
сън спокоен спи ми, спи ми ти.*

*Да отминат дните буреносни,
да се пръснат облаците тежки,
пролет ведра, пролет всечовешка
старата планета да докосне —
да отвее с бялото крило
сянката от нейното чело.*

*Спи, расти ми радостна и яка,
че пред тебе дълъг път открит е —
пътя неизминат към звездите
теб и твоите връстници чака.
До вечерницата излети —
виж земята ни — зорница — ти.*

*Спи сега спокоен детски сън,
аз ще бдя да бъде тихо вън.*

НА МАМА

Мила мамо,
в този ясен,
в този слънчев
и прекрасен
ден,
на тебе посветен,
приеми
цветята свежи
с моя поздрав,
мил и нежен,
дар
от твоето дете
в знак
на обичта
към теб.

Ти над мене
с вечна грижа
бдиш
и дните ми
се нижат
в мир
и радости безспир.
Обещавам ти
в отплата —
и в урока,
и в играта,
в къщи
и на своя чин —
твой да съм
достоеен син.

МАЙСКИ ДЪЖД

Хубав майски дъжд вали
с тънки воднички игли
над гори и над ливади
и над посевите млади.

О, вали, вали, дъждец,
всяко стръкче и цветец,
всяко коренче в земята
напоявай, благодатен.

Да расте и върже клас,
та жетварски весел глас
да ечи в полето лятос
с благодарност и със радост.

Да отведем есенес
едро жито, ръж, овес,
да напълним с тях хамбари,
да се радват млади, стари.

Ти вали, дъждец, вали,
мен — овчарче, не жали,
аз с овците ще се сгуша
под онази дива круша.

Щом тревницата расте,
радват се на теб и те,
че сено за тях ще има,
да се хранят цяла зима.

НА ЛЮЛКАТА

*Дядо люлка ми направи
от възета здрави.
Погледнете как на нея
смело се люлея.*

*Горе, долу, горе — ето —
стигам до небето!
Гледат и се чудят всички,
и деца, и птички.*

*Старата креслива врана,
Шаро и Писана
викат: „Вижте го героя!“
Люлчице ле, моя!*

СБОГУВАНЕ С БАЛКАНА

Сбогом, високи балкани,
върхове, урви, скали,
ето застилат ви ранни
есенни, тънки мъгли.

Сбогом, зелени дъбрави,
тихи, прохладни гори,
пълни поляни със здравец,
който ме кани: — Поспри!

Изворче малко, бърливо,
ти, що примамваш ме: — Пий!
Колко се сладко почива
тука, под тези липи...

Стръмно извили пътеки,
вие, които отвед
викате: — Тръгвай напреко
горе към върха, напред!

Птички, с които тъй лесно
в горския път се върви,
щом чуруликате: — С песен
свойта умора надвий!

Сбогом! Днес нашата смяна
тръгва обратно на път.
Време учебно настана —
чака ни вече трудът.

ПЪРВИЯТ УЧЕБЕН ДЕН

*Отново за учебната година
разкри училището днес врати.
Звъни звънец из цялата родина —
в села и градове, навред кънти.*

*И ние, хилядите ученици,
към този звън летим като орляк
и с бодрите си, весели редици
изпълваме училището пак.*

*От лятото ний носим насъбрани
лъчи и сол от морските води,
свеж лъх от сенчестите ни балкани
и много радост в своите гърди.*

*А класните ни стаи приветливи
отново срещат ни с „добре дошли“
и забръмчават в утрото щастливи
като роени кошери с пчели.*

*Изпълнен с този екот многогласен,
от септемврийско слънце озарен,
начало на живота ни прекрасен —
как радостен си, пръв учебен ден!*

МЕЧТИ

*На етажерката са наредени
с корици жълти, сини и червени
любимите ми книги със картини.
Не са ли те като лехи в градини?
Тук често нова книга — като цвете
разцъфва и пъстрее в редовете.*

*Аз всичките прочитам и ги зная,
подреждам ги и с радост си мечтая:
подир години те, полека-лека, ще
станат хубава библиотека...*

*Когато мъничката ми сестричка
порасне и постъпи ученичка,
подарък с книгите ще ѝ направя —
защото аз ще съм голям тогава,
за мен ще бъде, татко днес ми рече,
голямата библиотека вече!*

КОЙ СЪМ АЗ?

— Скреж ми е косата,
скреж ми е брадата.

Лед ми са очите,
в бял калпак ушите.

Сняг ми е кожуха,
духна — вятър духа,

бяга всичко живо,
бяга и се скрива...

Сам отговори ми —
как е мойто име?

— О, познах те аз,
ти си — Дядо Мраз!

ПРИКАЗКА

*Снежна вечер срещу празник.
Баба приказка разказва:*

*— Там, от севера далечен,
в бял кожух облечен,
два елена хвърковати
впрегнал той в шейната,
кош играчки натоварил
и насам подкарал.
Днеска-утре ще пристигне,
няма шум да вдигне.*

*Само златните звънчета
с трепетни гласчета
посред нощ и сняг, и вихър
ще прозвъннат тихо.
Той над всеки дом ще мине,
всекиму в комина
дар ще пусне и нататък
ще лети с шейната...*

*Нийде лампа да не светне,
всички мирно спете —
ще го видите насъне,
щом звънчето звънне.*

ЗА ВАС, ДЕЦА ЛЮБИМИ

Да бях небе, разгонила бих вече
за вас, деца, и облаци, и мраз.
Бих ширнала високо и далече
заруменялата зора над вас.
Накарала бих слънцето отгоре
да ви облива с пролетни лъчи —
та всякое от вас навън в простора
сред въздуха затоплен да търчи.

Да бях земя, за вас бих напостлала
изпъстрени със цветове лъки,
бих с медовина всеки плод наляла,
бих позлатила ручей, реки,
накитила бих голите рътлини,
създаде бих в градини, лесове
за вас да пеят в утрините сини
незнайни птици с дивни гласове.

Да бях море, вълните бих смирила
до най-голямата дълбочина,
бих впрегнала безкрайната им сила,
в юздите на сребристата луна —
да не препускат бурни, белогриви,
а да полегнат кротки и добри —
та вие да отпловате щастливи
към кръгозора в алени зори.

ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА ЗА СЕБЕ СИ

Вкъщи научих Ботевите, Чинтуловите песни. И приказки, разбира се. Например за Палечко, за дядо и ряпа. Но толкова време са имали нашите да се занимават с мене — толкова деца едно след друго. Купуваха ми книжки с картинки. Четеше се у нас Елин Пелин, разказите му. Сигурно тогава са излизали негови книги, защото често чувах това име от баща си. Мисля, че Елин Пелин е първото име на български писател, което съм запомнила.

От Ботев знаех „Пристанала“, „Хаджи Димитър“ — „Жив е той, жив е“, както го казваха. Имаше някакви брошурки, песнопойки. Името на дядо Славейков също се знаеше вкъщи. Помня детски стихотворения — „Сладкопойна чучулига“, „Две ръчички“.

В Търново имах много добри учители. По рисуване — Хаджиев. Често идваше при мене да ми показва, защото забелязал, че имам интерес към рисуването. Той ни водеше на Света гора да рисуваме на открито. Помня славеите, Янтра. Тогава си написах първите стихотворения за природата, за учителите.

Рашев бе доведеният син на Ботев, син на Венета от първия и мъж. Той бе красив — не висок, с лице почти кръгло, кестеняв, сладкодугмен. Голям педагог, с похват. Да ти внуши най-скучното нещо да го учиш с интерес. Голяма любов ни вдъхна към народната поезия. Даваше ни домашно в специална тетрадка — да скандираме стихосложението. Правехме схемата на всяка песен с чертички и дъгички. Бях изчала Министерските сборници. Вече от него бях така усвоила ритъма, че щом погледна една песен, мога да определя цезурата и броя на сричките.

Така в Търново ми се зароди любов към рисуване и поезия.

Всъщност чак в гимназията започнах да се проявявам по литература. Учителка ни бе Тодора Касабова, руска възпитаница. Тя много ме обичаше, в класа бях предпочитаната ѝ ученичка, винаги първа по нейния предмет. Работите ми се четяха в клас. Касабова на мен възлагаше много.

Като свърших гимназия, имах три перспективи и доста се колебаех между рисуването, театъра и литературата. Надделя това, че всичките ми приятелки отидоха в университета. Като следвах филология, знаех, че ме чака учителстване.

Издание:

Елисавета Багряна. За вас, деца любими

Съставители: Цанко Лалев, Любомир Русанов

Илюстрации: Георги Атанасов, Никола Мирчев

Редактор: Костадин Костадинов

Формат 16/56/84

Издателска къща „ПАН ’96“, 2000

Предпечат ЕТ „Катерина“

Печат „Балкан прес“ АД

ISBN 954-657-304-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.